

Шановні колеги,

Одягнувши мантиї суддів, ми присягнули справедливо здійснювати правосуддя, керуючись принципом верховенства права та підкорюючись виключно закону. Ми взяли на свої плечі важливу соціальну місію – забезпечувати через свою роботу фундаментальне право людини захищати свої права та свободи через справедливий та неупереджений суд. Сумлінне та чесне здійснення суддями своїх обов'язків є також основою для позитивних змін у державі, утвердження демократичних та правових цінностей у суспільстві.

Протягом подій останніх місяців ми мали можливість пересвідчитись у тому, що судова влада не виконує свою соціальну функцію належним чином. Рівень довіри до системи правосуддя є настільки низьким, що поняття «суд» у суспільній свідомості стало синонімом корупції, бюрократії та втраченого часу. Громадяни очікують суттєвих змін та оновлення судової системи.

У цей надскладний для держави час, судді не мають більше права лишатись осторонь процесів реформування судової системи. Не зважаючи на те, що судова реформа вимагає системних змін до Конституції України та відповідного законодавства, деяких суттєвих змін можна досягти навіть шляхом здійснення внутрішніх заходів представниками судової влади, органами судового самоврядування та іншими судовими установами. Настав час представникам судової системи взяти провідну роль у процесі відновлення довіри суспільства, адже суддівська мантия, в тому числі, передбачає і відповідальність за стан системи правосуддя у цілому.

Минулого року Рада Суддів та З'їзд Суддів України затвердили Стратегічний план розвитку судової влади на 2013-2015 роки. В цьому документі було закріплено прагнення представників судової системи досягнути таких стратегічних завдань, як зміцнення незалежності та самостійності судів, покращення стану фінансування та ефективності використання ресурсів, чесність у відправленні правосуддя, професіоналізм судової влади, громадська довіра та використання інноваційних технологій. Сьогодні стратегічні завдання розвитку судової влади лишаються незмінними, однак суспільство вимагає від нас конкретних дій та відчутних результатів.

Такі дії та очікувані результати мають бути закріплені у стратегічному документі, яким може стати запропонована до Вашого обговорення Стратегія розвитку судової системи в Україні. Проект Стратегії, розроблений за сприяння Проекту ЄС «Підтримка реформ в сфері юстиції в Україні» будується на завданнях, визначених у Стратегічному плані, але водночас передбачає більш практичні результати. Сподіваюся, що обговорення та прийняття новим складом РСУ Стратегії розвитку судової системи в Україні стане першим нашим кроком, який наблизить українську систему правосуддя до європейських стандартів та засвідчить прагнення українського судівництва активно діяти для відновлення довіри суспільства до судової влади.

Голова
Ради суддів України

В.Онопенко

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СУДОВОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ (СРССУ) на 2014–2017 роки

Вступ

Зараз перед українською системою юстиції взагалі та перед судовою системою зокрема постають серйозні виклики. Судді та суди піддаються критиці з боку громадськості через відсутність незалежності, безсторонності, прозорості та підзвітності. Необхідно відновлювати довіру суспільства до судової системи. І судова гілка готова здійснювати конкретні кроки та дії для цього.

Стратегія розвитку судової системи в Україні (СРССУ) є продовженням Стратегічного плану (СП) розвитку судової влади України, ухваленого на XI З'їзді суддів України, який є вищим органом суддівського самоврядування. Ця стратегія будується на стратегічних цілях, визначених в СП, і одночасно визначає більш практичні, якісні результати та ефект від виконання поставлених завдань.

Прийнята в часи значних соціальних та політичних змін, СРССУ на 2014-2017 роки є свідченням постійного прагнення українського судівництва до реформ та до підвищення якості його послуг для громадян, до дотримання європейських стандартів і наближення до кращих практик відправлення правосуддя. У рамках постійної роботи у напрямку європейської інтеграції, Україна приєднується до Угоди про асоціацію та про зону вільної торгівлі, веде діалог щодо спрощення візового режиму, а також долучається до інших заходів у партнерстві з Європейським Союзом (ЄС).

Реформування сектору юстиції в цілому та судової системи зокрема є необхідною передумовою консолідації всіх зазначених зусиль. З огляду на те, що для досягнення багатьох цілей СП необхідне внесення змін до Конституції та до інших законів, наголос в СРССУ на 2014-2017 роки поставлений на тих напрямках, які передбачають можливість домогтися значущих змін майже виключно через внутрішні заходи, яких суддівський корпус та органи його самоврядування можуть вживати самостійно. Такими напрямками, зокрема, є зміцнення ролі судової гілки в реформуванні сектору правосуддя та активна участь у законодавчих ініціативах, розбудова можливостей формування власного бюджету та системи фінансового управління, робота із зв'язків з громадськістю (PR), наближення до моделі самоврядування та управління, спрямованого на підтримку та розвиток судової системи (на відміну від орієнтації на вказівки та перевірки), розвиток більш ефективних шляхів оцінки підзвітності та якості системи судочинства (включаючи оцінку на основі ступеню задоволення громад роботою судів), а підвищення єдності судової практики.

Одночасно слід зазначити, що для більш якісного розподілу обов'язків та повноважень кожної дійової особи в системі суддівського самоврядування, врівноваження повноважень суддів та інших державних та приватних осіб в

усіх видах судового провадження, підвищення рівня доступу до правосуддя, знадобляться зміни до Конституції та до інших законів. Відтак, СРССУ 2014-2017 роки є всього лише одним з кроків в напрямку до більш комплексного реформування судової системи зокрема та сектору юстиції в цілому.

Стратегія розвитку судової системи України на 2014–2017 роки – НАПРЯМОК ПЕРШИЙ

СТРАТЕГІЧНІ ПИТАННЯ

(за визначенням СП):

- ⊙ Зміцнення незалежності та самостійності суддів
- ⊙ Збільшення фінансування та підвищення ефективності використання ресурсів
- ⊙ Довіра громадськості

СП будується на різних питаннях, які стосуються стану законодавства та розподілу повноважень між судами та іншими структурами сектору юстиції. Для досягнення цілей СП та зміцнення положення судової гілки по відношенню до інших гілок необхідно зосередитись на удосконаленні стратегічного планування, фінансових та комунікаційних можливостей системи суддівського самоврядування.

У зв'язку з цим, на політичному рівні (Рада суддів – РС) та на робочому рівні (Державна судова адміністрація – ДСА) будуть створені окремі структури, які опікуватимуться стратегічним плануванням та питаннями законодавства, бюджетним та фінансовим управлінням, забезпеченням якості та ефективності правосуддя, питаннями етики та дисциплінарної відповідальності. Ці структури будуть забезпечувати єдність та ефективність суддівського корпусу у висловленні позицій щодо законодавчих ініціатив, які напряду стосуються відправлення правосуддя, адекватне надання та розподіл фінансових ресурсів, а також належний рівень зв'язків з громадськістю. На додаток до цього, шляхом спрощення доступу до інформації, яка надається загалом та ЗМІ стосовно засідань органів суддівського самоврядування та процедур їхньої роботи, буде забезпечена прозорість роботи органів суддівського самоврядування. Такі зміни суттєво вплинуть на врегулювання суддівським корпусом відносин з іншими структурами сектору правосуддя, з іншими гілками влади та із суспільством у цілому.

Захід 1.1 Розбудова можливостей стратегічного планування, складання бюджетів та організація комунікації в системі суддівського самоврядування

Захід 1.1.1 Перегляд СП, СРССУ та розробка (в майбутньому) окремо присвяченого судовій системі розділу Стратегії реформування судової системи, яка включатиме кроки з аналізу системи суддівського

самоврядування, оптимізації судової мережі, перегляд горизонтальних та вертикальних (апеляційних) повноважень судів, подальше просування пілотних проектів щодо впровадження суду присяжних та вдосконалення фінансового управління.

Результати:

- ⊙ Отримання переглянутого СП та його реалізація за умов моніторингу з боку органів суддівського самоврядування (Засоби верифікації (ЗВр): рішення, звіти);
- ⊙ Отримання переглянутої СРССУ та її реалізація за умов моніторингу з боку органів суддівського самоврядування (Засоби верифікації (ЗВр): рішення, звіти);
- ⊙ Проведення зовнішнього аналізу СП та завершення реалізації СРССУ (ЗВр: звіти уряду України (УРУ), організацій громадянського суспільства (ОГС), донорів та міжнародних спостерігачів);
- ⊙ Використання СП та СРССУ як частини (майбутнього) розділу розробленої Стратегії реформування сектору юстиції (СРСЮ) (ЗВр: рішення, звіти УРУ);
- ⊙ Перегляд та реалізація СРСЮ за умов моніторингу з боку органів суддівського самоврядування (ЗВр: рішення, звіти);
- ⊙ Реалізація Стратегії комунікації судової системи та її щорічний перегляд (ЗВр: рішення, звіти);
- ⊙ Поява принаймні однієї постійної посади прес-секретаря на один апеляційний округ (ЗВр: рішення, оформлення планів працевлаштування та переліків службових обов'язків);
- ⊙ Запуск нових (включаючи дистанційне навчання) курсів з питань комунікацій в Національній школі суддів (ЗВр: опубліковані навчальні програми, переліки слухачів);

Якісні результати:

- ⊙ Визначення короткострокових, середньострокових та довгострокових заходів для перегляду системи суддівського самоврядування, оптимізації судової мережі, перегляду горизонтальних та вертикальних (апеляційних) повноважень, подальшого просування пілотних проектів судового розгляду справ складом присяжних, розвитку ролі ДСА, удосконалення механізмів фінансування та фінансового управління судів, комунікацій та інших стратегічних напрямків судової реформи.

Захід 1.1.2 Розбудова можливостей системи суддівського самоврядування шляхом створення спеціальних структур, відповідальних за стратегічне планування, розгляд законодавчих питань, бюджет та фінансування, а також забезпечення комунікацій та зв'язків з громадськістю

Результати:

- ⊙ Створення Комітету з питань стратегічного планування та законодавчих

питань (КСПЗП), Комітету з питань бюджету та фінансового управління (КБФУ), Комітету з управління якістю та ефективністю правосуддя (КУЯЕ), Комітету з питань етики та дисциплінарної відповідальності (КЕД), при Раді суддів або при іншому вищому органі суддівського самоврядування в залежності від результатів аналізу цієї системи;

- ⊙ Створення працездатного Підрозділу з стратегічного планування та законодавчих питань (ПСПЗП), Підрозділу з бюджету та фінансового управління (ПБФУ), Підрозділу з управління якістю та ефективністю правосуддя(ПУЯЕ), тощо, при Державній судовій адміністрації (ДСА);
- ⊙ Розробка ти прийняття регламентів роботи зазначених структур;
- ⊙ Встановлення платіжних терміналів в принаймні 40 судах до кінця 2014 року для оплати судових зборів через електронні системи (у 80 судах до кінця 2015 року);
- ⊙ Розробка, публікація і застосування у системі безперервної підготовки суддів Національною школою суддів (НШС) практичних посібників та навчальних модулів з питань стратегічного планування та розвитку законодавства, фінансів та комунікацій в судовій системі.

Якісні результати:

- ⊙ Зміцнення ролі судової системи в розвитку політики у секторі правосуддя, інституційній реформі та в законодавчому процесі через призначені для цього структури в рамках системи суддівського самоврядування;
- ⊙ Застосування методик кількісної та якісної оцінки в процесах внутрішнього аналізу результатів запровадження всіх напрямків судової політики;
- ⊙ Використання методик програмного та цільового формування бюджету в процесі формування та реалізації бюджету судової гілки влади; уніфікація систем формування бюджетів судів (єдиний бюджет для всіх судів);
- ⊙ Збільшення частки надходжень від судових зборів в бюджетах судів;
- ⊙ Застосування судовою системою спеціальних окремих методів комунікацій та зв'язків з громадськістю в цілях зв'язку з іншими державними органами та громадськістю;
- ⊙ Розробка та запровадження РС та іншими органами суддівського самоврядування письмових регламентів з усіх питань, з чіткими правилами щодо доступу громадськості до слухань та участі в них, своєчасного попереднього оголошення порядку денного засідань;
- ⊙ Реалізація окремої політики щодо цілей розвитку законодавства, фінансових та комунікаційних систем на робочому рівні шляхом створення при ДСА відповідних спеціалізованих підрозділів, які збиратимуть вхідні дані від різних судів та подаватимуть пропозиції щодо принципів політики та розвитку законодавства, фінансових та комунікаційних питань до відповідних комітетів РС;
- ⊙ Реалізація окремої політики щодо цілей розвитку законодавства, фінансових та комунікаційних систем на політичному рівні шляхом створення при РС відповідних спеціалізованих комітетів, які будуть збирати вхідні дані від спеціалізованих підрозділів ДСА та втілювати їх через заходи системи суддівського самоврядування (нові стратегії, річні

звіти про діяльність, законодавчі ініціативи, інші рішення).

Стратегія розвитку судової системи України – НАПРЯМОК ДРУГИЙ

СТРАТЕГІЧНІ ПИТАННЯ

(за визначенням СП):

- ⊙ Професіоналізм та досконалість в роботі
- ⊙ Довіра громадськості

Відповідно до логіки СП, сприяння підвищенню компетентності судової системи та довіри до неї буде здійснюватись шляхом реформування системи управління ефективністю кадрів (кар'єрним зростанням), а також удосконалення систем початкової та безперервної підготовки, зокрема, через переосмислення ролі Національної школи суддів (НШС) як частини судової системи. Призначення на конкретні суддівські посади будуть здійснюватись на конкурсній основі, яку забезпечуватиме нова система управління ефективністю кадрів, з одночасним забезпеченням оцінки суддів за однаковими прозорими критеріями заслуг та рейтингових балів. На додаток до цього в рамках нової системи управління ефективністю кадрів будуть проводитися дослідження ступеню задоволення користувачів, що дасть громадськості можливість робити свій внесок в процес оцінки судовою системою своєї власної ефективності. Крім того, пропонуються механізми досягнення більшої однаковості підходів в цій роботі, з опорою на підсилені дослідницько-аналітичні можливості вищих судів.

Захід 2.1 Розробка системи вимірювання ефективності судової системи та механізмів її застосування через створення чіткої та прозорої політики забезпечення якості судочинства та стандартів ефективності, а також системи здійснення призначень, оцінювань, підвищень у посадах та переведень на інші посади.

Результати:

- ⊙ Формулювання гармонізованої політики щодо забезпечення якості та стандартів ефективності в рамках нової Базис оцінювання ефективності судів (ОЕС), яка має бути ухвалена Радою суддів до кінця 2014 року;
- ⊙ Завершення розробки нової редакції політики щодо забезпечення якості та розширених стандартів ефективності (на основі поточного переліку з 16 показників) в рамках нової бази ОЕС, яка має бути ухвалена Радою суддів до кінця 2015 року;
- ⊙ Розробка збірок правил та практичних настанов на основі Базис ОЕС;
- ⊙ Розробка, на основі Базис ОЕС, в кожному суді посадових інструкцій та порядку заміщення всіх суддівських та адміністративних посад;
- ⊙ Реалізація пілотних проектів використання нової системи управління ефективністю принаймні в 100 судах до кінця 2015 року;
- ⊙ Розробка конкретних письмових правил та порядку призначень (на

кожну суддівську посаду), переведень на інші посади (до інших судів) та призначень на вищі посади на основі зазначеної політики та удосконалених методик в усіх пілотних регіонах;

- ⊙ Призначення конкретного персоналу з визначеними функціями, застосування нової системи управління ефективністю принаймні в 10 пілотних регіонах до кінця 2015 року; та принаймні в 15 пілотних регіонах до кінця 2016 року;
- ⊙ Розробка спеціалізованого програмного забезпечення для збирання статистичних даних в царинах управління кадрами, роботи зі скаргами на дії суддів та працівників судового апарату на основі практичних та якісних результатів, визначених в рамках нової системи управління ефективністю;
- ⊙ Розробка робочої стандартизованої бази даних в органах суддівського самоврядування разом з приведеними до єдиного формату електронними особовими справами для всіх суддів та працівників апарату (на основі реалізації Технічного завдання автоматизації робочих процедур Вищої кваліфікаційної комісії (ВКК));
- ⊙ Видання дослідницько-аналітичних звітів з оцінки ризиків, напрацьованих Комітетом з управління якістю та ефективністю (КУЯЕ), а також Підрозділом управління якістю та ефективністю (ПУЯЕ) при ДСА на основі статистичних даних, зібраних за допомогою нового програмного забезпечення з управління кадрами;
- ⊙ Проведення досліджень щодо ступеню задоволення користувачів принаймні в 10 пілотних регіонах до кінця 2015 року; і принаймні в 15 пілотних регіонах до кінця 2016 року;
- ⊙ Розробка, публікація та практичне використання в системі безперервної підготовки навчальних модулів НШС з питань нової системи управління ефективністю.

Якісні результати:

- ⊙ Визначення перероблених планових показників роботи всієї судової системи / судів кожної юрисдикції (апеляційні суди, суди з розгляду кримінальних справ, тощо), кожного окремого суду, судді, працівника апарату та ДСА із застосуванням кількісних (дотримання строків розгляду справ, тощо) та якісних (кількість скасованих рішень, тощо), пов'язаних між собою і таких, що піддаються порівнянню, критеріїв ефективності, що будуть в розпорядженні всіх суддів, судів та органів суддівського самоврядування для контролю та вимірювання ефективності роботи з урахуванням більш широких стратегічних підходів (СП, СРССУ, майбутня СРСЮ, тощо);
- ⊙ Забезпечення реалізації конкурсної системи призначень на всі конкретні посади на основі нової системи управління ефективністю до кінця 2016 року;
- ⊙ Розробка та втілення гармонізованих та автоматизованих робочих процедур в усіх органах суддівського самоврядування шляхом використання робочої стандартизованої бази даних (з виконаними в однаковому форматі електронними особовими справами всіх суддів та

працівників апарату) для рішення всіх питань, пов'язаних з прийняттям на роботу та управління кар'єрою;

- ⊙ Використання дослідницько-аналітичних звітів про оцінку ризиків, розроблених Комітетом управління якістю та ефективністю (КУЯЕ) та Підрозділом управління якістю та ефективністю (ПУЯЕ) при ДСА для вирішення всіх питань щодо оцінки ефективності роботи та управління кар'єрою;
- ⊙ Використання результатів досліджень ступеню задоволення користувачів органами суддівського самоврядування як частини нової системи управління ефективністю принаймні в 10 пілотних регіонах до кінця 2015 року; та принаймні в 15 пілотних регіонах до кінця 2016 року;
- ⊙ Забезпечення доступної для загалу, обґрунтованої та послідовної практики роботи органів суддівського самоврядування в питаннях управління кар'єрою та ефективністю.

Захід 2.2 Розробка адаптованих під користувача, результативних та сталих систем початкової та безперервної підготовки при НШС, а також механізмів підвищення єдності судової практики

Захід 2.2.1 Удосконалення системи початкової підготовки (ПП), яка включає в себе інструменти дистанційного навчання, оцінку навчальних потреб та механізми оцінки якості підготовки

Результати:

- ⊙ Визначення в законодавстві ролі НШС як частини судової системи;
- ⊙ Реалізація Стратегічного плану НШС, який піддається щорічному перегляду;
- ⊙ Наділення НШС функціями єдиного організатора СПП до кінця 2016 року; до кінця 2016 року залучення вищих навчальних закладів до початкової підготовки суддів має припинитись;
- ⊙ Збільшення тривалості програми ПП (з поточних 6 місяців) до 12 місяців;
- ⊙ Щорічне оновлення навчальних програм та методик ПП, включаючи програми дистанційного навчання;
- ⊙ Розробка механізмів оцінки потреб та можливостей ПП, включаючи спеціалізоване програмне забезпечення для проведення опитувань в режимі он-лайн;
- ⊙ Поновлення системи відбору викладачів для ПП;
- ⊙ Укладення угод про співпрацю та створення мереж між НШС та відповідними органами ПП суддів ЄС;
- ⊙ Проведення навчальних візитів, стажувань, навчання в структурах Європейського суду прав людини (ЄСПЛ), Європейського суду справедливості (ЄСС) та в судових органах держав-членів ЄС (СОДЧЄС).

Якісні результати:

- ⊙ Включення до переліку предметів ПП суддів методик тлумачення законодавства, стандартів доказування в різних видах проваджень, судової практики як джерела права, складання мотивувальної частини судових рішень, ораторських навичок, питань професійної етики та дисциплінарної відповідальності;
- ⊙ Використання в системі ПП суддів інструментів дистанційного навчання, підходів на основі підготовки тренерів-практиків (ПТП);
- ⊙ Створення регіональних мереж тренерів-практиків при НШС;
- ⊙ Створення автоматизованої системи оцінки навчальних потреб шляхом використання онлайн-ових анкет та програмного забезпечення для їх опрацювання; створення системи моніторингу та оцінювання (МТО) для оцінки кожного параметру підготовки.

Захід 2.2.2 Удосконалення системи безперервної підготовки (БП), включаючи розробку інструментів дистанційного навчання та механізмів оцінки навчальних потреб та якості навчального процесу

Результати:

- ⊙ Щорічне поновлення навчальних планів та методик БП суддів, включаючи інструменти дистанційного навчання;
- ⊙ Розробка механізмів оцінювання потреб та можливостей БП, включаючи спеціалізоване програмне забезпечення для проведення опитування в режимі он-лайн;
- ⊙ Поновлення системи відбору викладачів для БП суддів;
- ⊙ Використання концепції ПТП;
- ⊙ Укладання угод про співпрацю та мережевих угод між НШС та відповідними структурами, що займаються БП суддів в ЄС;
- ⊙ Проведення стажувань, навчання та навчальних візитів до ЄСПЛ, ЄСС, та судових органів ДЧЄС.

Якісні результати:

- ⊙ Включення до переліку предметів навчальних програм БП суддів методик тлумачення законодавства, стандартів доказування в різних видах провадження, судової практики як джерела права, методів формулювання мотивувальної частини судових рішень, ораторських навичок, питань професійної етики та дисциплінарної відповідальності, інформаційних технологій, психології, стратегічного планування, МТО, бюджетного процесу судів та управління фінансами суду, зв'язків з громадськістю та комунікації, управління ефективністю (політика забезпечення якості / стандарти ефективності);
- ⊙ Постійне використання в системі БП інструментів дистанційного навчання, концепції ПТП;
- ⊙ Створення регіональної мережі викладачів НШС;

- ⊙ Залучення на регулярній основі суддів Конституційного суду (КСУ), Верховного суду (ВСУ) та Вищих спеціалізованих судів (ВСС) як викладачів в НШС;
- ⊙ Створення постійного резерву тренерів-викладачів, включаючи представників регіонів;
- ⊙ Створення регуляторних зв'язків між удосконаленою системою БП та системами контролю якості, управління ефективністю та відповідними заходами МТО, що є в розпорядженні органів суддівського самоврядування; підвищення вимог щодо обов'язкової участі в заходах БП та притягнення до дисциплінарної відповідальності осіб, які не беруть участі в цих заходах (на основі практики Ради суддів);
- ⊙ Наближення систем БП суддів та представників інших юридичних професій (зокрема, прокурорів та адвокатів); гармонізація деяких навчальних програм та курсів;
- ⊙ Автоматизація системи оцінки навчальних потреб шляхом використання онлайн-анкет та програмного забезпечення для їх опрацювання; створення системи моніторингу та оцінювання (МТО) для оцінки якості підготовки;
- ⊙ Створення автоматизованої інформаційної системи (АІС) НШС, сумісної з АІС Вищих навчальних закладів (ВНЗ).

Захід 2.2.3 Розробка механізмів забезпечення єдності практики через підвищення аналітично-дослідницьких можливостей судів

Результати:

- ⊙ Створення підрозділів оперативного аналізу та досліджень при ВСУ, ВСС та при апеляційних судах (замість існуючих «наукових рад») для аналізу прогалин в правозастосуванні як щодо національної практики, так і в порівнянні з міжнародною практикою;
- ⊙ Укладання угод про співпрацю між аналітично-дослідницькими підрозділами судів, НШС та ВНЗ;
- ⊙ Розробка, в координації з НШС та ВНЗ, дослідницько-аналітичних робіт за результатами навчальної роботи НШС, в яких визначатимуться суперечності між законом та практикою;
- ⊙ Поновлення веб-сайтів судів та пошукових інструментів в царині судової практики

Якісні результати:

- ⊙ Створення підрозділів оперативного аналізу та досліджень при ВСУ, ВСС та при апеляційних судах для аналізу прогалин в правозастосуванні як всередині країни, так і в порівнянні з міжнародною практикою;
- ⊙ Створення організованого обміну інформацією між аналітично-дослідницькими підрозділами судів, НШС та ВНЗ; розробка та реалізація пропозицій щодо змін в судовій практиці та/або законодавстві за результатами дослідницьких робіт та звітів про виявлені суперечності,

розроблених в координації з ВНЗ, НШС та з аналітично-дослідницькими підрозділами судів;

- ⊙ Створення зручних для користувача веб-сайтів судів, пошукові інструменти яких дають можливість знаходити зв'язок між певними нормами законодавства та відповідною практикою КСУ, ВСУ та інших судів України;
- ⊙ Створення зручного для користувача форуму суддів (на основі інформаційної мережі НШС), який даватиме можливість обмінюватися думками з приводу судової практики, тлумачення законодавства, інформацією щодо та матеріалами навчальних заходів, конференцій та семінарів

Стратегія розвитку судової системи України – НАПРЯМОК ТРЕТІЙ

СТРАТЕГІЧНІ ПИТАННЯ

(за визначенням СП):

- ⊙ Дотримання засад доброчесності у відправленні правосуддя
- ⊙ Довіра громадськості

Як зазначено в СП, розробка та дотримання високих стандартів поведінки та етичних принципів, так само як прозоре інформування громадськості про стан справ у цій царині, є життєво важливою основою справедливого відправлення судочинства, гарантією захисту суддів від неналежного впливу та одночасно є чинником підвищення довіри громадськості до судової системи. Для удосконалення існуючої бази етичних та дисциплінарних норм пропонуються різні кроки, націлені і на те, щоб зробити правила більш зрозумілими для суддів та для широкого загалу, і на те, щоб забезпечити необхідний ступінь справедливості та участі всіх зацікавлених сторін в процедурах, які виконуються у разі виявлення порушень. Зокрема, будуть здійснюватися кроки для створення спеціалізованих механізмів розслідування порушень етичних та дисциплінарних норм з їх одночасним спрямуванням на запобігання порушенням в системах управління або забезпечення підзвітності судової системи шляхом підсилення ролі Інспекції суддів, яка буде на регулярній основі слухати конкретні скарги та проводити планові перевірки роботи суддів та судів.

Захід 3.1 Удосконалення системи нагляду за дотриманням етичних та дисциплінарних норм, включаючи посилення гарантій проти неналежного втручання в незалежну діяльність суддів шляхом кращої організації розподілу справ, використання систем електронного правосуддя, а також механізмів внутрішнього та зовнішнього нагляду .

Результати:

- ⊙ Створення Комітету з етичних та дисциплінарних питань (КЕД) при РС та окремого робочого підрозділу з етичних та дисциплінарних питань (ПЕДП)

при ДСА;

- ⊙ Розробка та публікація практичного посібника з питань застосування нового Кодексу суддівської етики;
- ⊙ Перегляд Правил поведінки працівників апарату судів;
- ⊙ Перегляд дисциплінарних правил та процедур для суддів та працівників апарату;
- ⊙ Розробка та публікація практичного посібника з питань застосування нових дисциплінарних правил та процедур;
- ⊙ Визначення окремих функцій суддів та працівників апарату, яким доручається розслідування скарг на дисциплінарні порушення та проведення планових перевірок роботи судів;
- ⊙ Розробка спеціалізованого програмного забезпечення для збирання статистичних даних щодо скарг на дії суддів та працівників апарату та для роботи з такими скаргами в рамках переглянутої системи нагляду за дотриманням етичних та дисциплінарних норм;
- ⊙ Розробка та запуск нових (включаючи он-лайн) навчальних курсів з питань етики та дисциплінарної відповідальності в НШС.

Якісні результати:

- ⊙ Розмежування етичних обов'язків та дисциплінарної відповідальності суддів та працівників апарату судів в законодавстві та на практиці;
- ⊙ Практичне застосування методичних настанов у випадках відкриття дисциплінарних справ у зв'язку із серйозними порушеннями Кодексу етики;
- ⊙ Інституційне забезпечення принципу функціональної (особистої, процесуальної) незалежності судді, який розглядає справу, від інших суддів;
- ⊙ Інституційне забезпечення обов'язку судді зберігати безсторонність;
- ⊙ Створення уточненого переліку підстав для притягнення до дисциплінарної відповідальності, включаючи урахування обсягу та міри *mens rea* (намір, недбалість, неухважність) та причин виникнення упередженості, а також визначення необхідності розгляду кожного з цих чинників окремо або в їхній сукупності;
- ⊙ Створення розширеного переліку дисциплінарних санкцій, наприклад, звільнення з посади, попередження, публічне попередження, зменшення заробітної платні, накладання зобов'язання з проходження заходів безперервної підготовки, публічне розслідування, тощо;
- ⊙ Створення єдиного консолідованого комплексу процедур вирішення всіх дисциплінарних питань, включаючи процедури звільнення з посади, з чітким визначенням прав участі судді, який скоїв гадане порушення, у провадженні, його доступу до матеріалів дисциплінарного провадження, обсягу та міри обов'язку передавати третім сторонам відомості про дисциплінарну справу, провадження за якою ще не завершено;
- ⊙ Створення єдиного органу суддівського самоврядування, уповноваженого розглядати всі дисциплінарні справи;
- ⊙ Призначення спеціальних осіб з числа суддів та апарату, які будуть

на регулярній основі вивчати конкретні скарги та проводити планові перевірки роботи судів; їхні висновки мають використовуватися в ході дисциплінарних розслідувань, загального аналізу суддівським корпусом результатів реалізації політики забезпечення якості правосуддя, а також в ході застосування заходів протидії корупції в судовій системі;

- ⊙ Дотримання принципу пропорційності в ході прийняття рішень про застосування конкретної санкції у зв'язку з дисциплінарним порушенням;
- ⊙ Створення доступної, обґрунтованої та послідовної практики органів суддівського самоврядування в ході розгляду питань про етичні та дисциплінарні порушення.

Показники ефекту від реалізації всіх компонентів:

- ⊙ Дослідження ступеню задоволення користувачів (які проводяться в рамках роботи системи управління ефективністю судової системи або зовнішніми спостерігачами) засвідчують підвищення довіри суспільства до судової влади та визнання її незалежності та компетентності (точка відліку: 2014);
- ⊙ Проведені зовнішніми спостерігачами моніторингові дослідження судових процесів мають засвідчувати поліпшення стану справ щодо забезпечення справедливості проваджень в одному і тому ж вибраному суді або в апеляційному окрузі (точка відліку: 2014);
- ⊙ Зменшення протягом року % структурних порушень, виявлених Європейським судом з прав людини (ЄСПЛ) в рішеннях, прийнятих українськими судами (точка відліку: 2014; до уваги беруться тільки пілотні рішення або справи, що повторюють одна одну)¹;
- ⊙ Зменшення протягом року % справ, в яких ЄСПЛ встановив факти розбіжностей у застосуванні закону українськими судами або ж факти порушень принципу незалежності або безсторонності суду, а також принципу справедливості процесу (точка відліку: 2014);
- ⊙ Зменшення протягом року % випадків, коли Комітет міністрів (КМ) Ради Європи (РЄ) встановлює факти невиконання індивідуальних заходів, передбачених рішеннями ЄСПЛ стосовно України (точка відліку: 2014)
- ⊙ Зменшення протягом року % випадків, коли Україна піддається критиці з боку КМ РЄ за невиконання загальних заходів, яких вимагають рішення ЄСПЛ стосовно України (точка відліку: 2014);
- ⊙ Визнання з боку Комітету Міністрів РЄ прогресу в реалізації загальних заходів, які передбачаються рішенням у справі Волков проти України;
- ⊙ Зменшення протягом року на певний % загальної тривалості судових проваджень (від моменту подання початкового позову/«обвинувачення» до моменту прийняття «остаточного рішення у справі») в усіх видах проваджень (точка відліку: 2014; середня тривалість у попередньому році з розбивкою за видами проваджень (цивільні, кримінальні,

¹ Збільшення загальної кількості справ за рік, де ЄСПЛ встановлював факти порушень, не буде належним показником для вимірювання успіху реформ системи юстиції, оскільки на нього може впливати внутрішня динаміка розгляду справ цим судом, а також можливість національних заявників та їхніх адвокатів краще обґрунтовувати звернення до Страсбургу на основі положень Конвенції.

адміністративні);

- ⊙ Зменшення кількості порушень судами правил управління фінансами, виявлених державними органами аудиту (точка відліку: 2014);
- ⊙ Збільшення протягом року % виконаних запитів про міжнародну судову співпрацю та взаємну правову допомогу (точка відліку: 2014; з розбивкою за видами проваджень (цивільні, кримінальні, тощо);
- ⊙ Поліпшення позиції України в різних актуальних рейтингах дотримання принципу верховенства права (Freedom House, World Justice Project, Transparency International) у зв'язку з ефективністю судової системи та боротьби з корупцією в системі правосуддя (точка відліку: 2014);
- ⊙ Визнання у звітах ЄС та різних документах політичного діалогу (наприклад, План дій з лібералізації візового режиму) поліпшення стану справ в Україні щодо відправлення правосуддя (точка відліку: 2014);
- ⊙ Визнання в попередніх та заключних звітах про донорські заходи, а також в звітах інших інформованих спостерігачів, включаючи ОГС та міжнародні організації, досягнень щодо забезпечення незалежності, підзвітності та компетентності української судової системи (точка відліку: 2014).